

**Liikenne- ja viestintäministeriön toimialan tulevaisuuskatsauksen valmistelu
– sidosryhmäkysely toimintaympäristöstä ja sen haasteista sekä
mahdollisuuksista seuraavan 5-10 vuoden aikana**

<https://www.lvm.fi/-/tulevaisuuskatsausta-valmistellaan-kerro-nakemyksesi-liikenteen-ja-viestinnan-toimintaymparistosta-1605370>

Invalidiliiton vastaukset webropol-kyselyyn 13.12.2021:

Näkemyksenne keskeisimmistä muutoksista, jotka vaikuttavat toimintaympäristöönne.

Saamiemme yhteydenottojen perusteella ja vuosi 2018 sekä 2019 tehdyissä taksipalveluja koskevissa selvityksissä on noussut esiin fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden turvattomuuden lisääntyminen eri liikenneympäristöissä.

Vuonna 2016 yhdenvertaisuusvaltuutettu selvitti vammaisten ihmisten kokemusta syrjinnästä eri osa-alueilla yhteiskunnassa. Yli puolet kaikista syrjintää kokeneista ilmoittivat kokeneensa syrjintää vammaisuuteensa perusteella edellisen vuoden aikana tavaroiden ja palveluiden tarjonnassa. Näistä lähes 22 % ilmoitti kokeneensa sitä matkustuspalveluissa.

Esteettömyyteen ja saavutettavuuteen kiinnitettävä huomiota. Kaupunki- ja tieliikenneympäristön erityyppiset ratkaisut ja kunnossapitoon liittyvät ongelmat aiheuttavat liikkumisen ongelmia jopa vaaratilanteita apuvälineitä käyttäville ihmisille. Liikkuminen katkeamattomana ketjuna ei toteudu lukuisista ympäristössä olevista esteistä johtuen esim. tietyt, korjaukset tai talvikunnossapidon puutteet.

Esteettömän kaupunkiympäristön ja kevyen liikenteen väylien lisäksi tarvitaan yhdenvertaista liikkumisen tukevaa esteetöntä julkista joukkoliikennettä; linja-auto- ja raideliikenne.

Liikenneympäristön nopeutuminen: liikennevalojen sykli on nopeutunut tai julkisten kulkuneuvojen nopeat pysähdykset ja lyhyemmät vaihtovälit esimerkiksi junasta bussiin.

Yhdenvertaisen liikkumisen tueksi tarvitaan myös toimivia taksipalveluita. Niiden saatavuus haja-asutusalueilla on epävarmaa, koska päivystysvelvoitetta ei enää ole. Taksiryttäjien vähentyminen voi olla syy saatavuuden heikkenemiseen.

Taksipalveluiden toimeenpanossa ongelmia. Keskitetyt kuljetuspalvelut johtavat mm. siihen, että alueella toimivat erityiskalustolla toimivat palveluntuottajat ovat

sitoutuneet keskitettyyn järjestelmään, mikä johtaa muutoin markkinoilla erityiskaluston vajeeseen.

Taksinkuljettajien osaamiseen tulee edelleen kiinnittää huomiota; turvalaitteiden käsittely, toimintarajoitteisen ihmisen avustaminen, kielitaito ja paikallistuntemus.

Oman auton hankintaan kohdennettujen tukimuotojen merkitys on autokannan muutoksen vuoksi heikentynyt. Esim. autoveronpalautus vamman perusteella, merkitys on mitätöitymässä suhteessa tavoitteeseen autokannan muutoksesta vähäpäästöisiin tai sähköautoihin, joiden hinta korkeampi kuin fossiilista polttoainetta käyttävien.

Yksityisen pysäköinninvalvonnassa olevien pysäköintipaikkojen kasvu heikentää liikkumisesteisen pysäköintitunnuksen käyttöä.

3. Näkemyksenne toimintaympäristössä vaikuttavien muutosten aiheuttamista haasteista/mahdollisuuksista toimialallanne.

Turvallisuustekijät korostuvat eritavoin vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten liikkumisessa ja liikkumista edesauttavien palveluiden toteuttamisessa myös julkisen liikenteen kohdalla. On hyvä huomioida, että usein tähän ryhmään kuuluva henkilö on nimenomaan riippuvainen sekä taksipalveluista sekä esteettömästä julkisesta joukkoliikenteestä kodin ulkopuolisessa liikkumisessa. Esteellinen julkinen joukkoliikenne yhdessä esteellisen ja puutteellisesti hoidetun infrastruktuurin kanssa, estää kuitenkin useita vammaista ihmistä toteuttamasta jokaiselle kuuluvaa liikkumisvapautta.

Junakaluston osalta on tiedostettava pendoliinien hissien käytön ongelma. Väliasemilla hissiä tarvitsevan on kiire ehtiä hissien luokse. Henkilökunnan olisi tiedettävä, millä asemalla hissiä tarvitseva henkilö aikoo nousta junaan, jotta asiakasta voidaan avustaa.

Monet vammaiset ihmiset ovat kokeneet lipunmyyntipisteiden vähenemisen ongelmallisena, koska monilla vammaryhmillä on vaikeuksia netin käytössä ja sivustojen esteettömyys ei toteudu kaikilta osin. Myös leimauslaitteiden ja lippuautomaattien käytössä on ongelmia, näissä esteettömyys huomioitava esim. asiointikorkeus.

Liikennepalveluihin, erityisesti taksipalveluihin uusien alalle tulevien toimijoiden tietoisuus erityisryhmien tarpeista voi olla puutteellista ja siitä johtuen palvelun laatu voi olla heikkoa. Ymmärtämättömyys vammaisten ihmisten erityistarpeista aiheuttaa erilaisia turvallisuusriskejä matkustajille. Toisaalta uudet toimijat voivat luoda uusia toimiviakin toimintakäytänteitä, joilla erityisryhmien liikkumisen haasteisiin voitaisiin vastata.

Vammaisille ihmisille oman auton merkitys on suurempi kuin niille ihmisille, jotka voivat hyödyntää julkista liikennettä, liikkua pyöräillen tai kävellen paikasta toiseen. Auton tarve aiheutuu vammasta tai toimintakykyä rajoittavasta pitkäaikaisesta

sairaudesta. Voimassa oleva tuki mm. autoveronpalautuksen osalta ei tue vammaisia ihmisiä hankkimaan vähäpäättöisiä autoja tai sähköautoja.

Liikkumisesteisen pysäköintitunnuksen merkitys katoaa yksityisen. pysäköinninvalvonnan alaisuudessa olevien paikkojen myötä heikentäen myös osaltaan vammaisten ihmisten yhdenvertaista liikkumisen ja osallistumisen mahdollisuuksia.

Taksipalveluiden saatavuusongelmat heikentävät yhdenvertaisen liikkumisen mahdollisuuksia ja voi jopa rajoittaa tai estää vammaisen ihmisen liikkumista merkittävästi. Tiedossamme on, että moni vammaisen ihminen ei rohkene lähteä kotoaan koska on epävarmaa, miten paluumatka järjestyy.

4. Näkemyksenne ratkaisuiksi näihin em. Haasteisiin/mahdollisuuksiin.

Esteetön toimintaympäristö lisää turvallisuutta, matkustusmukavuutta ja liikkumisen sujuvuutta kaikille matkustajaryhmille. Tiedon lisääminen erityisryhmien tarpeista parantaa tilannetta.

Liikenteen nopeutta ja rytmiä tulisi säännöllisesti testata eri tavoin liikkuvien ihmisten kanssa, huomioida heidän näkemyksensä.

Esteettömän julkisen liikenteen kaluston lisääminen niin lähi- kuin pitkänmatkan liikenteessä. Julkisen liikenteen kaluston esteettömyydessä kehitystyötä jatkettava. Esim. kaluston osalta ongelmia mm pääsyssä ravintolavaunuihin ja wc-tilojen lukitusjärjestelmissä. Junien pyörätuolipaikoille täytyy kehittää helppo ja turvallinen kiinnitysjärjestelmä.

Avun pyytämisen mahdollisuuksien luominen ja sen saaminen poikkeus- ja hätätilanteissa. Hälytyspainikkeisiin ulottuminen ajoneuvon istuimelta, pyörätuolista tai lattialta, jos matkustaja kaatunut.

Ajoneuvojen suunnittelun eri vaiheisiin kutsutaan mukaan vammaisryhmien edustajia huomioiden julkisia liikennevälineitä koskevat turvallisuus- ja esteettömyysvaatimukset sekä -suositukset. Selkeät merkinnät esteettömästä istuinpaikasta ja pyörätuolinpaikasta ajoneuvon sisällä. Ajoneuvoissa tulisi olla riittävästi tilaa matkustajan apuvälineille.

Liikenneympäristön infrastruktuurin esteettömyyden varmistaminen, velvoittavien määräysten säätäminen ja esteettömyyden huomioinen myös poikkeustilanteissa. Tietyöt, korvaavat liikkumisväylät eivät useinkaan huomioi apuvälinein liikkuvia ihmisiä. Huomioitavaksi tulee myös lumitöiden asianmukaisuus. Tältä osin koulutus lumitöistä vastaaville tahoille.

Tieliikenteen valvonnan lisääminen, huomioiden myös erityisryhmiä kuljettavat tahot. Esim. takseissa huomioitava turvallisuusvälineiden ja -laitteiden kunto ja matkustajaturvallisuuden vaatimukset.

Erityisryhmien taksinkuljettajakoulutus tulisi määrittää pakolliseksi.

Yksityisautoilun osalta vammaisten ihmisten tukien uudelleen arviointi; vammaisen ihmisen mahdollisuus valita vähäpäästöinen auto tai sähköauto.

Esteettömien latauspaikkojen sijoittaminen paikkoihin, joissa ne ovat tarkoituksenmukaisesti saatavilla.

Liikkumisesteisten pysäköintipaikat tulisi säilyttää keskusta-alueella ja sallia heidän yksityisautoilunsa. Yksityisen pysäköinninvalvonnan lopettaminen tai niiden alaisilla pysäköintialueilla liikkumisesteisen pysäköintitunnuksella pysäköinti ilman maksua ja aikarajaa.

Vammaisneuvostojen ja niiden esteettömyystyöryhmien hyödyntäminen liikenneolosuhteiden arvioinnissa.